

Nejsou zubaři. Na ordinaci
připadá 1901 pacientů

"Třetinové platy proti Německu?
Špatná vizitka!" říká Radek Špicar

6/2021

16. června 2021 | 35 Kč / 1,79 € | www.tyden.cz

TÝDEN

Polovina Čechů bere pod **29 tisíc čistého**

Každý desátý musí měsíčně vyjít
s příjmem pod 17 900 korun netto.
Kolik hodin denně pracujeme?
Dřeme více než před covidem?

Svobodný „mládenec“ s vášní pro erby

TEXT: Tomáš Loskot FOTO: Archiv Zdeňka Kubíka

O svém životním směřování měl jasno už od útlého dětství, o heraldice a naší historii dokáže poutavě vyprávět dlouhé hodiny. „Práce heraldika je celoživotním historickým bádáním a samostudiem. Nesmí ale také chybět výtvarné nadání a umělecké citění,“ říká známý heraldik a vexilolog **ZDENĚK KUBÍK**.

Co vás přivedlo k heraldice?

Zdánlivě nenápadná kniha našeho světoznámého heraldika Jiřího Loudy a historika Josefa Janáčka České erby z tehdy úspěšné ediční řady OKO nakladatelství Albatros. Její druhé vydání z roku 1988 jsem dostal od rodičů nebo babičky jako školák a 170 zde vyobrazených a popsanych erbů našich nejznámějších

šlechtických rodů jsem se s nadšením a zaujetím brzy naučil poznávat z paměti bez textového výkladu. To by mimochodem měl být hlavní um každého dobrého heraldika – dokázat blasonovat a historizovat, jinými slovy popsat a určit ten který znak. Po mnoha letech mi knihu Mistr Louda i podepsal, to už jsem byl ale vysokoškolsky vystudovaný a v tomto jedinečném oboru působící. Dnes se zapomíná, že heraldika je v Ev-

ropě původním a nejstarším projevem „jednotného vizuálního stylu“ a prezentace s všeobecně platnými, přísnými, ale jasnými pravidly.

Lze heraldiku v Česku studovat samostatně jako obor?

Zcela samostatně nikoli, to by dnes odborně nestačilo. Ostatně i středověcí heraldi, tvůrci a profesní nositelé této starobylé nauky, působili na panovnických

či předních šlechtických dvorech v západní a střední Evropě v mnoha dalších ceremonálních, diplomatických a jiných rolích. Heraldika se proto studuje na filozofických fakultách našich největších univerzit v rámci souboru takzvaných pomocných věd historických.

Jste heraldik a vexilolog. Heraldika je lidem běžně známá, ne každý už ale ví, co je to vexilologie. Jak spolu souvisejí?

Má rigorózní zkouška a obhájená doktorská práce je přímo z pomocných věd historických se zaměřením na heraldiku a vexilologii. Pro praktický život opravdu hodně úzkoprofilová profesní specializace, asi i proto jsem svobodný starý mládenec (smích). Vexilologie neboli nauka o vlajkách je v rámci zmíněných pomocných věd tou odborně nejmladší. V běžné společenské praxi a specifické lidské činnosti je ale ve skutečnosti mnohem starší než heraldika. Její vznik je přesně daný křížovými výpravami a západokřesťanskou evropskou kulturou, tehdy jinde ve světě nepraktikovanou. Naproti tomu vlajky (vztyčované na stožáry), respektive prapory (pevně spojené s žerdí) jako efektní výsostná či vojenská látková znamení jsou stará jako lidská civilizace a spojená se všemi kulturami naší planety, zvláště s Asií. Takže i ve středoevropském prostředí a historii jsou prapory známy od počátku naší velkomoravské a posléze české tisícileté státnosti, dávno před přijetím heraldiky vlivem přejímání západoevropské kultury. Známe proto mnohé slavné prapory již z doby takzvané předheraldické čili před první polovinou 12. století. Viz například oriflamme (zlatý plamen) francouzských králů nebo náš legendární praporec sv. Vojtěcha. Středověku pak dominují prapory heraldické, tedy opakující štítová znamení. A konečně „jednoduché“, ryze vexilologické vlajky moderního typu, které známe od novověku především ve formě státních vlajek.

Pracujete pro heraldickou kancelář Alerion. Lze se tímto řemeslem uživit? A jaké zajímavé zakázky jste vyhotovovali?

Uživit se jím dá, ale je velkou výhodou být součástí poctivé firmy rodinného typu s maximálním zaměřením a nadšením pro věc, která je na trhu už více než dvacet let. Alerion se navíc na danou

problematiku specializuje komplexně, v oboru v podstatě nemá konkurenci. Nedokážu však mluvit za heraldiky zcela „na volné noze“, kde mohu jmenovat jako výborné jen nemnohé. I já se praktické heraldice na počátku vždy věnoval „bokem“. Brigádně již během studia historie, archivnictví a pomocných věd historických, poté při odborné práci na oddělení rukopisů a starých tisků Moravské zemské knihovny v Brně, na brněnském biskupství či v Moravském zemském archivu. Na plný úvazek ale až přímo v Alerionu. Zakázek, respektive rešerší, návrhů, konzultací a realizací jsou stovky a stovky po celé České republice, a to nejenom v komunální a státní sféře, ale i církevní a spolkové. Poslední dobou se stále více věnujeme také osobní, rodinné či firemní heraldice. I rodiny nebo firmy si nechávají navrhnout svůj heraldický znak jako znamení nesoucí symbolické poselství dalším generacím.

Jakou historii má za sebou česká městská heraldika?

Prošla na našem území specifickým vývojem. Zhruba tisícovka těchto výsadních sídel získala svůj heraldický znak ještě za monarchie před rokem 1918. K udělení znaku docházelo panovnickým privilegiem nebo takzvaným vydržením, kdy dotyčná lokalita přijala znak pod vlivem erbu své feudální vrchnosti a podobně. Ještě v době první Československé republiky byla agenda městských znaků příležitostně řešena v jurisdikci

ministerstva vnitra. Jednalo se především o odstraňování již nevhodných či nežádoucích symbolů bývalého císařství, tedy císařských orlů nebo rakouských štítků – příkladem mohou být „očistěné“ znaky Prahy, Brna, Olomouce a mnoha dalších. K udělování symbolů ryze nových však takřka nedocházelo.

Jaký byl vývoj za minulého režimu?

Po roce 1948 se používání městských znaků stalo bezpředmětné a tehdejší režim považoval znaky za právní, ale především společenský přežitek. Praktická éra městských znaků se vrátila až v důsledku obrodného procesu 60. let. V té době docházelo k udělování i zcela nových znaků nově založeným „socialistickým“ městům či přidávání „vsudypřítomné“ hvězdy komunismu – vzpomeňme Havířov nebo Habartov. Do komunálních znaků respektujících prvotní středověká heraldická pravidla se tak začaly dostávat i mnohé novotvary. Příkladem z oblasti chemického průmyslu může být zkumavka ve znaku Neštěmic nebo křivule, která je dodnes v městském znaku Neratovic.

Co se dělo v heraldice po roce 1989?

Určitou zajímavostí či výjimkou byly případy podobné zmíněné situaci, kdy po roce 1918 docházelo v některých našich nejvýznamnějších městech k oficiálnímu odstranění novověkých habsburských polepšení původních středověkých znaků. Znaky se díky tomuto „očistění“ navrátily ke starší

Zdeněk Kubík

Historik, archivář, knihovník, heraldik a vexilolog. Je autorem stovek zákonných znaků a vlajek stovek obcí a měst z celé České republiky včetně Bystřice nad Pernštejnem, kde žije. Jako bibliotékař zpracoval několik historických knihovních fondů. Průběžně přednáší a publikuje. Po Základní škole T. G. Masaryka v Bystřici nad Pernštejnem i zdejší základní umělecké škole (v oboru housle) a bystrickém gymnáziu, jež navštěvoval v letech 1991–1995, vystudoval na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně historii, archivnictví a pomocné vědy historické. Při rigorózním řízení obhájil šestisvazkovou rigorózní práci s názvem „Heraldická a vexilologická symbolika měst a obcí bývalého Jihomoravského kraje v letech 1990–1999“. Pracoval nejprve jako kodikolog Moravské zemské knihovny v Brně, poté na Biskupství brněnském a později i jako archivář a odborný rada Moravského zemského archivu v Brně. Spolupracuje s brněnskou společností Alerion, která se zabývá výrobou vlajek, praporů, znaků, odznaků, výšivek a dalších předmětů, v níž zastává místo herolda (heraldika). Jeho povolání je zároveň i jeho největším koníčkem, vedle příležitostného modelářství.

Znak Dražova

Znak Vrbčan u Kolína

Znak Otavice

Znak České Třebové

a jednodušší formě. Například ve znacích Prahy a Brna došlo k odstranění císařského dvouhlavého orla, ve znaku Olomouce pak rakouského štítku z hrudi moravské orlice. Obdobně byly po roce 1989 odstraňovány druhotné politicky poplatné přídatky z éry reálného socialismu a normalizace. Jednalo se především o komunistické hvězdy – viz hornické město Habartov či pohraniční Cheb. Případně byly opravovány „nedostatky“ některých historických městských znaků, které prošly složitějším vývojem – například zmíněná Olomouc v roce 1993 v souvislosti s udělením městské vlajky nebo Moravská Třebová.

Používají města a obce své komunální symboly správně?

Bohužel staletým používáním městských znaků došlo v mnoha městech k určité samozřejmosti či automatickosti při jejich používání. To vedlo k častým omylům a chybám, a to buď v důsledku laické neznalosti, nebo nezájmu vedení radnice. Města tak mnohdy své historické znaky užívají částečně nebo zcela chybně, případně vůbec. Příkladem budiž město Strážnice, proslulé mezinárodním folklorním festivalem. Oficiální internetové stránky města nyní používají „druhou“, mladší variantu svého historického znaku, která se liší od odborného soupisu a v mnohém je chybná, zatímco udělená městská vlajka vychází z podoby vhodnější a starší, správnější verze znaku. Kvůli tomu jsou nyní oba symboly v rozporu doslova na první pohled již jen v rozdílnosti barev. Dosud to nikomu nevadilo. Nedávno jsem proto na problém radnici upozornil, ale je otázka, zda se úředníci nebo zastupitelé budou ochotni takovým podnětem vůbec zabývat. Vždy je to totiž o aktivním člověku v místě, se zájmem o danou věc, ale i určitým vlivem. Celkově neutěšený stav věci dokresluje skutečnost, že v Registru komunálních symbolů (REKOS) na webu Poslanecké sněmovny stále chybí značná část řádně popsaných a správně vyobrazených historických znaků měst a městeček či obcí, které o navrácení původního vyššího statusu nepožádaly. A to i přes naši písemnou radu či informaci. K nápravě sami iniciativně opakovaně vyzýváme a snažíme se radnicím tuto problematiku pomoci vyřešit, a to bez jakýchkoli nároků na odměnu, čistě ze zájmu o komunální heraldiku a její dobré jméno i stav. Ov-

šem kladná odezva není samozřejmostí. Totéž se týká i některých historických městských vlajek, pokud nedošlo k jejich oficiálnímu udělení po roce 1990.

Mnoho heraldických znaků je opřeno tajemstvím a legendami. Můžete zmínit nějaký příběh, který vás osobně fascinuje?

Nejprve si dovoluji povzdech, že se dodnes v učebnicích dějepisu a historických publikacích, o internetu ani nemluvě, můžete dočíst o absurdních legendách zcela vážně interpretujících počátky a vývoj například českého lva či moravské orlice a našich státních symbolů obecně, ačkoli sfragistické a další prameny hovoří jasně. Ale historických a heraldických zajímavostí ve starých městských znacích i vzniklých v rámci odborné tvorby po roce 1990 je řada. Mnozí znají příběh velblouda ve znaku Plzně, který prošel složitým vývojem, a najdeme ho i ve znaku Plzeňského kraje. Za zmínku stojí záhadné heraldické monstrum v podobě kohouta s lidskou hlavou a židovským kloboukem ve znaku České Třebové. Krásný je znak udělený králem Václavem IV. Slavkovu u Brna a sestávající ze složených částí těl heraldických zvířat, horních čtvrtí císařské a moravské orlice a dolní poloviny českého lva. Vzpomenout mohu z mé tvorby i rohatou hlavu řetězy spoutaného a pokořeného ďábla ve znaku středočeské obce Otavice, kde vyrůstala zpěvačka Lucie Bílá. Váže se k legendě o sv. Prokopovi, který se zapřaženým ďáblem měl vyorat známou Čertovu brázdou, patrnou dodnes v terénu mezi Sázavou a Chotouňí. Zajímavá také byla zcela nedávná tvorba znaku obce Dražov na Tábořsku, v němž vidíme vedle obligátní mariánské lillie a růží Vítkovců i květ leknínu, který dosud – na rozdíl od leknínových listů – překvapivě žádná obec ani město u nás ve znaku nemá. Případně znak obce Vrbčany u Kolína s kopím sv. Václava a praporcem sv. Vojtěcha. Zajímavé bylo i uplatnění figury letícího netopýra a měsíce ve znaku obce Dolní Hořice s odkazem na největší evropské zimoviště netopýra řasnatého v Chýnovské jeskyni, jenž se objevuje i v logu správy této národní kulturní památky, sídlící ve zmíněné obci.

Mnoho měst a obcí si nechává navrhnout nebo modernizovat logo. Řada

návrhů ale vzbuzuje velké emoce a diskuze. Jak se k této problematice stavíte?

Velkým nepochopením je zaměňování významu, účelu a podoby heraldických znaků a moderních log. Jde přitom o naprosto samostatné, nezaměnitelné a vzájemně nezastupitelné oblasti prezentace. K čemu to připodobnit? Je to, jako kdybychom chtěli nahradit historicky i právně dodnes používaná jména – a především svá dědičná staletá příjmení – za nedávno uměle vytvořená rodná čísla. Dovedete si představit, že bychom jen na základě nějakého politického, manažerského nebo PR rozhodnutí přestali naše „stará“ jména a příjmení používat právě ve prospěch pouhých čísel? A to jenom proto, že si to současná digitální doba žádá? Přesně to se v případě odmítání nebo neuznávání historických znaků a jejich nahrazování logotypy ve veřejném prostoru státu i měst oficiálně děje. Neobstojí ani častý argument komerčních grafiků, že svět nových médií a sociálních sítí potřebuje nové jednoduché „značky“ místo státních či městských

znaků. To je nesmysl, protože tam, kde není žádoucí použít graficky složitější znak, lze snadno uplatnit právě jako jednodušší znamení motiv státní či městské vlajky, ostatně právě k tomu účelu – svou jednoduchostí a výraz-

dobrovolní hasiči – a sportovní život, viz nedávná kauza „modernizace“ loga fotbalové Sparty. Pouze v tomto prostoru by se grafici měli pohybovat i nadále a vůbec se netlačit do problematiky používání komunálních, natož-

„Pro praktický život mám hodně úzkoprofilovou profesní specializaci. Asi i proto jsem svobodný starý mládenec.“

ností – slouží, netřeba draze vymýšlet neustále něco dalšího.

Jak tedy grafická loga jako doplněk k heraldickému znaku používat správně?

Grafická loga jsou moderní záležitostí s rozpačitými počátky v minulém století a byla primárně záležitostí jen soukromého sektoru – viz slavné a známé neměnné obchodní značky, jakou je automobilka Škoda. Dalším příkladem může být sektor spolkový – tělovýchovné organizace Sokol a Orel nebo

státních symbolů. Jednak jí vůbec nerozumějí, ale především může být jejich počínání vyložené škodlivé. Dochází tak často k tříštění ustálené identity i národní hrdosti státu a jeho barev, za které naši předci za druhé světové války či v letech 1968 a 1969 prolévali krev. To se týká i problému logotypů všech ministerstev, vlády, parlamentních komor a jiných veřejných organizací nebo také národních reprezentací fotbalu a hokeje. Jako státní instituce by vůbec neměly odkládat velký státní znak na úkor loga, ačkoli to může být

▼ INZERCE

Předplatte si časopis **TÝDEN**

Roční předplatné

s dárkem

za 420 korun

Kniha Oranžový balonkový pejsek

Nahlédněte do zákulisí trhu s uměním!

Ekonom a sběratel současného umění, Don Thompson, znovu poodhaluje vzrušující svět obchodování s uměleckými díly. Nahlíží na něj skrze principy behaviorální ekonomie, poukazuje na častou iracionalitu lidského rozhodování, jež vede k prodeji či koupi uměleckého artefaktu. Autor své čtenáře provádí věhlasnými aukčními síněmi, galeriemi a muzei, a svůj zasvěcený výklad prokládá mnohdy téměř neuvěřitelnými historkami pracovníků těchto institucí.

Kniha Žízeň od Jo Nesbø

11. díl krimi série o detektivu Harrym Holeovi. Jo Nesbø pokračuje ve stejné linii, kterou zahájil Sněhulákem a dále ji rozpracoval v Levhartovi a následujících dílech. Žízeň opět přináší svižný a dramatický děj plný překvapivých zvratů, Harryho sarkastických poznámek a svérázného chování.

Harry je prostě zpět v plné síle a se vsí parádou.

Předplatné si lze pohodlně objednat na
www.shop.tyden.cz nebo na tel. 222 994 111

SYMBOLY MĚSTA STRÁŽNICE

porovnejte (zleva): historicky správný znak i z něj vycházející udělená vlajka v barvách budovy strážnice ve znaku, včetně figury lva a zcela chybně používané tinktury (kovy a barvy) ve znaku na webu města

komerčně velmi lákavé a nabízející široké i zcela neomezené pole působnosti s většinou tragickým výsledkem. Hrubou chybou je také domněnka, že znak města lze modernizovat nějakým grafickým zjednodušením štítu a figur do podoby rádooby jednobarevného či obrysového loga. Výsledkem je obvykle parodie na znak a naprosto nenápadité údajné logo, což svědčí o neschopnosti a neznalosti grafika, tvůrce i zadavatele. To už je mnohem lepší pracovat raději jen s „neškodným“ nápisovým textovým logem, vedle tradičního znaku a barev vlajky. A užívat tyto symboly společně a vedle sebe podle účelnosti a vhodnosti. V žádném případě nehrazovat jedno druhým jen proto, že je to dnes údajně in. Takže například národní reprezentační dres má vždy nést platný státní znak, klidně doprovázený logem výrobce i sportovní organizace, právě z komerčně ochranných důvodů. Jde-li to takto bez problémů a konfrontací na Slovensku, proč ne u nás? Heraldický znak a grafické logo zkrátka představují naprosto odlišné a nezaměnitelné entity.

Můžete zmínit příklady, které se vám osobně líbí?

Jako heraldikovi mi ve své podstatě ani nepřísluší hodnotit, jestli se mi nějaký současný logotyp líbí či nelíbí. Takže pokud bude například město Ostrava nadále primárně používat svůj výsostný historicky a heraldicky správný městský znak, který doprovodí nápisem, tedy současným logem typu Ostrava!!!, netřeba nic namítat. Takovýto logotyp pak může klidně zobrazovat nad štítem, vedle něj nebo někde jinde v záhlaví či zá-

patí stránky. Ano, to je přesně podstata loga čili „slova“ ve formě názvu města doprovázeného třemi vykřičníky. Termín logo je z řeckého logos a v překladu znamená slovo, nikoli obraz, znamení, či dokonce znak. Logotypy tedy mají primárně pracovat jen s textem a fontem, ne s obrazem neboli symbolem. Tedy nevykrádat ani nekarikovat městský či jakýkoli heraldický znak, neměnit městské barvy dané tinkturami štítu znaku města a barvami městské vlajky.

Jaké další konkrétní příklady lze najít?

Zmínit je možné například obdobné logotypy Prahy a Brna, které rovněž pracují pouze se jménem města a danými barvami městské vlajky, jež vycházejí z historického znaku. Přitom už se mluví o tom, že logo Prahy je nevhodné, staré a mělo by se změnit. Heraldik toto neustále měnění logotypů nikdy nepochopí – kdo si je má zapamatovat? Jejich zjevná časová a tvarová nestálost nesevředly o proklamované jistotě a jednotě, ale přesně naopak. Loga by však nikdy neměla významově a účelově zcela nahradit státní i komunální znaky a vlajky. Dovedete si představit situaci, kdy na mezinárodním summitu, mistrovství světa nebo olympiádě budou místo vlajčích státních vlajek stěny polepené nicneříkajícími obrázkovými logy? Věřím, že by si to rozliční rádooby grafici a různá PR studia přáli jako životní kšeft snů. O to zde asi jde především včetně častých změn logotypů v každém volebním období a nekritického a nehospodárného přístupu našich samolibých politiků. Bohužel je smutná pravda, že mnohá města od používání

svých znaků upouštějí a nemají je ani na webových stránkách, natožpak na svých oficiálních dokumentech. Zapomínají na to, jaké úsilí museli vynaložit jejich předchůdci a předci při získávání městských, a tedy i znakových práv. Stejně jako se dnes obecně zapomíná na historii a velmi snadno odhazuje vše domněle staré, jak se hezky zpívá ve známé písni dvojice Uhlíř-Svěrák Neopouštěj staré známé pro nové, jež parafrázuje starobylou moudrost poznamenanou již slavným renesančním filozofem Erasmem Rotterdamským, podle něhož se ostatně jmenuje známý a úspěšný mezinárodní výměnný studijní program. Mně jako heraldikovi proto nezbyvá než na státní a městské představitele neustále dokola znovu a znovu apelovat jako hlas „volajícího na poušti“ – slovy Bible ve významu marného naléhání, které nikdo nechce slyšet, neboť doma, jak je známo, není nikdo prorokem, a proto, prosím, alespoň nekamenujte proroky.

Existuje nějaký projekt pro veřejnost, který by městskou a obecní heraldiku více přiblížil běžným občanům?

Založili jsme projekt Heraldickamista.cz, do něhož se mohou zapojit města i obce. Prostřednictvím tohoto projektu jsou komunální symboly prezentovány v turisticky navštěvovaných místech přes QR kódové odkazy – například na na cyklostezkách či turistických trasách. A také, asi naivně, stále věřím, že se časem podaří v rámci procesu digitalizace informací zlepšit a encyklopedicky rozšířit potenciál již zmíněného veřejného sněmovního Registru komunálních symbolů.